

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Ádám Bodor s-a născut la 22 februarie 1936, la Cluj. În 1952, după terminarea studiilor liceale, a fost condamnat la doi ani de închisoare pentru complot împotriva statului. Între 1955 și 1960 a urmat cursurile Institutului Teologic Protestant, iar după absolvire a lucrat timp de patru ani la un birou de copiat acte. A început să publice din anul 1965, iar din 1969 a devenit liber-profesionist. În 1982 a emigrat în Ungaria, unde a fost, până la pensionare (în 1998), redactor la editura Magvető din Budapesta. Scrierile sale au fost traduse în 20 de limbi. A fost distins cu cele mai importante premii culturale din Ungaria.

Romanul *Sinistra körzet* (*Zona Sinistra*, 1992) a fost tradus în 16 limbi și urmează să mai fie publicat în alte trei: finlandeză, estonă și bască. În anul 2004, a fost considerat de criticii spanioli cartea străină a anului.

Scrieri: *A tanú* (*Martorul*), nuvele, 1969; *Plusz-minusz egy nap* (*O zi mai mult sau mai puțin*), nuvele, 1974; *Megérkezés északra* (*Destinația Nord*), nuvele și schițe, 1978; *Milyen is egy hágó?* (*Ce este o culme?*), nuvele și schițe, 1980; *A Zangezur hegység* (*Munții Zangezur*), nuvele și schițe, 1981; *Az Eufrátesz Babilonnál* (*Eufratul la Babilon*), nuvele, 1985; *Sinistra körzet. Egy regény fejezetei* (*Zona Sinistra. Capitolele unui roman*), 1992; *Vissza a fülesbagolyhoz* (*Întoarcerea la buhă*), culegere de nuvele, 1992; *Az érsek látogatása* (*Vizita arhiepiscopului*), roman, 1999; *A börtön szaga. Válaszok Balla Zsófia kérdéseire* (*Mirosul pușcăriei*), interviu cu Zsófia Balla, 2001.

Scenarii de film: *Forró vizet a kopaszra!* (*Apă fiartă pe chelie!*), regia Péter Bacsó, 1972; *Plusz-minusz egy nap* (*O zi mai mult sau mai puțin*), regia Zoltán Fábri, 1975; *A részleg* (*Secția*), regia Péter Gothár, 1994; *Dolina*, regia Zoltán Kamondi, 2007.

Marius Tabacu a absolvit cursurile Conservatorului „Gh. Dima” din Cluj. Pe lângă *Zona Sinistra* (roman pentru traducerea căruia a beneficiat de sprijinul mai multor instituții ungare – Füst Milán Fordítói Alapítvány, Magyar Fordítótárs Alapítvány și Művelődési és Közoktatási Minisztérium), a mai tradus: János Székely, *Ce este norocul?*; Aladár Lászlóffy, *Dimineața universală*; G. M. Tamás, *Idola tribus*; Attila Bartis, *Plimbarea*; Ádám Bodor, *Vizita arhiepiscopului*. În curs de apariție: Ádám Bodor, *Mirosul pușcăriei*; Zsófia Balla, *Eseuri*; Márta Józsa, *Bunicuța pierdută*.

Ádám Bodor

ZONA SINISTRA

Capitolele unui roman

Traducere din maghiară de
MARIUS TABACU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Lector: Filip Florian

Coperta: Andrei Gamarț

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Cristina Jelescu

DTP: Denisa Becheru, Dan Dulgheru

Tipărit la S.P. „Bucureștii Noi“

Bodor Ádám

Sinistra körzet

Magvető kiadó, Budapest, 1992

Copyright © Ádám Bodor, 1992

All rights reserved.

© HUMANITAS, 2010, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BODOR, ÁDÁM

Zona Sinistra: capitelele unui roman / Ádám Bodor;

trad.: Marius Tabacu. – București: Humanitas, 2010

ISBN 978-973-50-2780-3

I. Tabacu, Marius (trad.)

821.511.141-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

1. (Umbrela colonelului Borcan)

Cu două săptămâni înainte să moară, colonelul Borcan m-a luat cu el în inspecție pe unul din piscurile pleșuve din ocolul silvic al Dobrinului. M-a rugat să fiu cu ochii-n patru, mai cu seamă la hățișul de scorușe de la marginea drumului, ca să văd dacă nu au sosit păsările-frigului. Era pe la mijlocul toamnei, crângurile fremătau de zgomote stranii.

De fapt, inspecția comisarului silvic consta în aceea că dimineața dădea o raită prin ursărie, controla efectivul, apoi făcea cale-ntoarsă de-a lungul vreuniei din crestele de primprejur și, în timp ce-și umplea plămâni de liniștea ametoare a rezervației, de vuietul pâraielor ce se ridica din hăuri, își formula în gând raportul despre cele văzute. În ziua aceea însă a luat-o pe poteci neumbate, urmând indicatoarele vânătorilor de munte, până la postul său tainic de observație. Se zvonea că păsările-frigului sosiseră deja, iar pe urmele lor și molima ce bântuia iarnă de iarnă prin rezervație și căreia, în zona Sinistra, i se spunea, cine știe de ce, guturaiul tunguz.

Pe colonelul Borcan îl aștepta în vârful muntelui refugiul său clădit din bolovani, căptușit

cu mușchi. Odată ajunși acolo, și-a aruncat în iarbă umbrela din piele a vânătorilor de munte cu care se apăra de grindină, s-a descheiat la manta și s-a făcut comod. Și-a aruncat și șapca, a zvârlit în ea câteva pietre împestritate de licheni ca să n-o ia vântul, apoi s-a uitat cu binoclul ore în șir, cu capul gol, cu părul fluturând în vânt, cu urechile ciulite, către orizontul de la răsărit.

Piscul abia ițit din brădet ținea deja de masivul Pop Ivan, de acolo se vedea până bine dincolo de graniță, peste șirul unduirilor albastrii al pădurilor rutene. Din dosul ultimelor movile, poate taman din îndepărtata câmpie, se ridica o pâclă întunecată de fum, cerul de la răsărit era acoperit de o perdea vineție, de parcă ar fi stat să se întunece deja. Cu cât soarele se ridica, cu atât culorile din depărtare erau mai șterse și, când văile s-au umplut de luminile opaline ale după-amiezii, comisarul silvic a coborât binoclul, și-a luat șapca, semn că inspecția s-a sfârșit.

Nu a reieșit niciodată dacă a văzut pe colinele de dincolo ceea ce căuta, adică păsările-frigului sau vreun alt semn al guturaiului tunguz care se strecura din tufiș în tufiș, și nici de ce mă luase cu el în ziua aceea la granița cu Ucraina tocmai pe mine, un simplu culegător de fructe, un străin.

În drum spre casă, deja jos în vale, m-a întrebat dacă am văzut păsările. Când i-am spus că da, pare-mi-se vreo două sau trei, el mi-a răspuns că atunci va face comanda pentru vaccinuri.

Eram deja aproape de cazarmă când și-a aruncat din nou umbrela în iarbă – de altfel el era singurul vânător de munte care cutreiera pădurile vara, iarna cu umbrela la subsuoară – și și-a scos din nou binoclul din toc. Dincolo de râu, pe câmpul spălăcit de toamnă, tocmai trecea străinul căruia i se spunea Cocoșul Roșu. Avea mersul trufaș, abia atingând pământul cu picioarele pe răzorul ce despărțea pădurea de fâneață, părul, barba roșcată i se învăpăiau prin dreptul brazilor întunecoși. Colonelul Borcan l-a urmărit cu binoclul până ce a dispărut în strălucirea gălbuie a mestecănișului. Atunci m-a întrebat în șoaptă, aproape confidențial:

— Spune-mi, Andrej: nu cumva ți-a dat cineva zilele acestea un pachetel? – Apoi, când a văzut ce prosteste mă holbam la el, de parcă nici n-aș fi înțeles întrebarea, a mai adăugat: – Adică ceva pentru mine, un fleac. De pildă un pește viu.

Întrebarea în sine fusese cât se poate de stranie, dar și mai straniu a fost cât de tare l-a indispus răspunsul meu, cum că nu am nici un pachet pentru el – probabil că aș fi uitat toată tărașenia, numai că, la scurt timp după aceea, m-a căutat la centrul de colectare a fructelor străinul căruia i se zicea Cocoșul Roșu. Bălăngănea în mână o pungă aburită pe dinăuntru, pe fundul ei, într-o gură de apă, strălucea un peștișor pe care ar fi trebuit să i-l dau comisarului silvic. Dar atunci el nu mai trăia.

Locuitorii Sinistrei sunt, în bună parte, șateni sau bruneți, arareori blonzi, niciodată roșcați. Excepție făcea doar Bebe Tescovina, fetița responsabilului de cantină din rezervație, pe care o cunoștea toată lumea după părul ei ce lumina de departe ca scorușele. De aceea, pe acolo vopsitul părului nefiind la modă, dacă apare vreun roșcat, se știe din capul locului că e un străin.

Cocoșul Roșu părea un simplu vagabond, străbătea colinele cu pași ușori, părul, barba lui se învâpăiau ca rujele ici-colo, pe sub brădetul negru. Sosise pe la mijlocul toamnei, pe vremea culesului măceșelor, odată cu gerurile timpurii; într-o bună zi, dis-de-dimineată, urmele străine ale cizmelor lui de cauciuc au apărut în chiciura cărărilor.

Era un slăbănog deșirat care vorbea românește, ungurește sau țiptărește la fel de prost ca și ucraineana și mai mult ca sigur că nu știa ca lumea nici una din limbile de pe aici. Avea și mersul trufaș și sigur de sine, ca unul care nu era de prin părțile locului. Pe deasupra își petrecea tot timpul în aer liber, vrând parcă să arate că hoinărește cât e ziua de lungă de-a lungul Sinistrei numai ca să se minuneze de piscurile ce fumegau prin preajmă.

În împrejurimile Dobrinului, pe care străinul le onora, ca să zicem așa, zilnic cu prezența sa, apa Sinistrei se ramifica în pâraie, coastele muntelui Pop Ivan erau brăzdate de văi adânci. De-a lungul văgăunilor, șerpuiau până pe creasta stâncoasă șanțuri înțesate de capcane cu drugi de

fier înfășurați cu sârmă ghimpată, cu stâlpi de beton, pichete de pază; sus, la cumpăna apelor, se întindea granița. Păienjenișul de garduri, de șanțuri, de obstacole se deschidea preț de o crăpătură numai într-una din strâmtoarele vântoase, acolo unde vechiul drum de țară se strecura către povârnișurile de peste deal, scaldate deja în luminile străinătății de la miazănoapte.

Acolo drumul era închis de o barieră cu dungi albastre, galbene, alături era un mic pichet de pază și un cort de campanie ponosit, ticsit cu soldați ce dârdâiau de frig. Acesta era singurul punct de trecere care funcționa în toată zona Sinistra, iar bariera se deschidea pentru câteva ore o singură dată pe săptămână, întotdeauna joia, înainte de masă. Atunci patrulele își schimbau locurile între ele ca, sub semnul înfrățirii dintre arme, să scotocească de-a lungul graniței, unii prin zona celorlalți, și tot atunci treceau și acele câteva vehicule civile, care aveau dreptul să circule, cu aprobare guvernamentală, pe drum.

Cu toate că părul, îmbrăcămintea, mersul semeț, fără de griji, îl trădau de departe că era un străin, călătorul cel roșcat nu a apărut prima dată joia, ci într-o zi de sâmbătă. Zidarii, care lucrau la demolarea capelei din pădure, au dat într-o dimineață peste urmele lui, iar, în după-amiaza aceleiași zile, paznicul de noapte Géza Kökény – cel care-și petrecea zilele fără somn într-un pichet înalt de observație – l-a văzut în carne și oase coborând de pe Pop Ivan. Părea că trece liber ca vântul prin hățișul gardurilor de

sârmă ghimpată. La poalele muntelui a fost legitimat de nenumărate ori, dar vânătorii de munte i-au găsit întotdeauna actele – de bună seamă false – în cea mai perfectă ordine.

Purta cizme de cauciuc cafenii, un surtuc din postav cenușiu plin de tot felul de pliuri tivite cu catifea verde, așa cum se purtau de cealaltă parte a Pop Ivanului, umbla cu capul descoperit, pălăria cu boruri înguste, împodobită cu pene de erete, îi era atârnată de o curelușă lungă pe spate. În creștetul capului îi flutura coama de păr roșcat, iar pe față, barba semeață pieptănată cu cărare.

Cum nu-l cunoștea nimeni, din clipa în care l-a observat paznicul de noapte ce stătea și ziua de veghe – cel care l-a și botezat de altfel – i s-a spus de la bun început, simplu și semnificativ, Cocoșul Roșu. Purta pe umăr o geantă tărcată, din piele de vițel, decorată cu ținte și cu catarame din bronz, în mână dreaptă bălângănea o pungă din plastic aburită, în care se zbenguia ca un pește argintiu o tăviță de metal. Uneori le abătea calea celor care lucrau în pădure sau pe câmp, încercând să le-o vândă, dar ar fi trebuit să știe că prin acele locuri oamenii nu prea știau ce este o tavă. O vreme și-au tot dat cu presupusul ce-o fi vrând el de fapt: să cerceteze pofta de cumpărare a oamenilor sau doar să vadă cât de prietenoși sunt localnicii. Vreo zi și jumătate, vânătorii de munte l-au legitimat la tot pasul, apoi se pare că li s-a indicat să se potolească, așa că nu s-au mai sinchisit de el. Nu s-a găsit încă

omul care, arătând atât de spectaculos ca el, să facă pe agentul sau pe spionul.

Poalele pădurilor au început să fie tot mai prăfuite de chiciură sau de câte o ninsoare trecătoare de peste noapte, pe bruma colinelor se vedeau de departe urmele care duceau îndeobște dinspre Pop Ivan către Dobrin. Uneori, străinul era însoțit în peregrinările sale, ca din întâmplare, de păsările-frigului. Ele se aciuează prin părțile Sinistrei numai atunci când pe urmele lor se apropie dinspre miazănoapte gerurile iernii. Așa cum trecea el peste câmpurile spălăcite, cu păsările rotindu-i-se deasupra capului, străinul părea venit din paginile unei cărți vechi de povești, nu din Ucraina.

De altfel nimeni nu îndrăgea prin acele locuri păsările-frigului; oamenii le alungau aruncând cu pietre după ele, cei mai isteți pur și simplu le scuipau în ochi, umbla vorba că, acolo unde își fac ele apariția, pe urmele lor vine guturaiul tunguz. Molima care l-a răpus și pe colonelul Borcan.

Înainte să moară, într-una din ultimele lui zile, m-a căutat, sărmanul – ceea ce nu se întâmplase prea des până atunci –, și m-a descusut aproape implorându-mă în legătură cu acel pachet.

— Dă-ți cuvântul de onoare, Andrej. Nu ți-a lăsat cineva o pungă? Cu un pește în ea, atâta tot. Nu-i nimic dacă l-ai mâncat, numai să-mi spui.

M-am jurat că nu, dar el a plecat cu fața umbrită de îndoială și de supărare, apoi nu l-am mai văzut niciodată. Scurt timp după aceea, Nikifor Tescovina, responsabilul de cantină din

Cuprins

1. (Umbrela colonelului Borcan)	5
2. (Plăcuța lui Andrej)	21
3. (Fereastra Arankăi Westin)	32
4. (Numele Cocăi Mavrodin)	41
5. (Camionul lui Mustafa Mukkerman)	56
6. (Soțul Elvirei Spiridon)	72
7. (Sângele lui Bebe Tescovina)	84
8. (Dragostea lui Hamza Petrika)	102
9. (Părul lui Connie Illafeld)	117
10. (Urechea lui Géza Hutira)	131
11. (Surpriza lui Severin Spiridon)	154
12. (Mantia lui Nikifor Tescovina)	171
13. (Onomastica lui Gábrriel Dunka)	180
14. (Focul lui Béla Bundasian)	191
15. (Noaptea lui Géza Kókény)	198